13379 - يارىتىش ۋە بۇيرۇق قىلىش ئۇنىڭدۇر

سوئال

«جەزمەنكى ، يارىتىش ۋە بۇيرۇق قىلىش ئۇنىڭدۇر»[ئەئراف:54] دىگەن ئايەتنىڭ مەنىسى نىمە؟

تەپسىلى جاۋاپ

مەدھىيە ئاللاھقا بولسۇن.

ئاللاھ ئاسمانلار ،زىمىن ھەمدە ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى ۋە ئۇلاردىكى ھەممە نەرسىلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالغان بارلىق نەرسىلەرنى ياراتتى؛بۇ ئاسمانلارنى بىرىنى يەنە بىرىنىڭ ئۈستىدە قىلىپ، زىمىننى كەڭرى بوشلۇق قىلىپ ياراتتى؛ ئۇ نۇرلۇق پلانىتلار ۋە يۇلتۇزلارنى،مۇستەھكەم تاغلارنى، ھەر تۈرلۈك مەدەنلەرنى ۋە دەرەخلەرنى ،پايدىلىق سۇلارنى،ھەرخىل ھايۋانلارنى، دائىم يىغىلىپ تۇرىدىغان شامالنى، كاتتا پەرىشتىلەرنى،ئىنسانلار ،جىنلار، قۇشلار، ھايۋانلار، جانسىز شەيئىلەر ۋە قۇشلارنى ياراتتى:

«مانا بۇلار اللّٰه نىڭ (ياراتقان) مەخلۇقاتلىرىدۇر، ماڭا كۆرسىتىپ بېرىڭلاركى، اللّٰه دىن باشقا مەبۇدلىرىڭلار زادى نېمىلەرنى ياراتتى؟ بەلكى زالىملار ئوپئوچۇق گۇمراھلىقتىدۇر.» [لۇقمان: 11].

بۇ كاتتا مەخلۇقاتلار ياراتقۇچىنىڭ كاتتىلىقىنى كۆرسىتىدۇ؛ ئۇلارنىڭ زور سانى ياراتقۇچىنىڭ كۈچىنى كۆرسىتىدۇ؛ئۇلارنىڭ رەڭ ۋە تۈرلىرى ياراتقۇچىنىڭ ئىقتىدارىنى كۆرسىتىدۇ. ئۇلار قىلىدىغان نەررسىلەرنىڭ ۋە ئۇلارغا كىلىدىغان مەنپەئەتلەرنىڭ ھەر خىللىقى ياراتقۇچىنىڭ دانالىقىنى ، ئۇنىڭ ئۇلارنى قانداق قوغدايدىغانلىقى ۋە تىزگىنلەيدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. بۇ ياراتقۇچىنىڭ ھاياتىنى،ئۇنىڭ بىلىمىنى،كۈچ-قۇدرىتىنى ھەمدە ئۇنىڭ :**« بىر اللّٰه دىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوقتۇر؛ اللّٰه ھەمىشە تىرىكتۇر، ھەممىنى ئىدارە قىلىپ تۇرغۇچىدۇر؛»** [كالا: 255] ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.

ئۇ بولسا بارلىق نەرسىلەرنى بىلىدىغان، بارلىق نەرسىلەرگە ھۆكۈمرانلىق قىلىدىغان ھەمدە بارلىق شەيئىلەرنى ياراتقان پەرۋەردىگارىمىزدۇر :

«شۈبھىسىزكى، پەرۋەردىگارىڭلار اللّٰه ئاسمانلارنى ۋە زېمىننى ئالتە كۈندە (يەنى ئالتە دەۋردە) ياراتتى، ئاندىن (ئۆزىنىڭ ئۇلۇغلۇقىغا لايىق رەۋىشتە) ئەرش ئۈستىدە قارار ئالدى، اللّٰه كېچە بىلەن (يەنى كېچىنىڭ قاراڭغۇلۇقى بىلەن) كۈندۈزنى ياپىدۇ، كېچە بىلەن كۈندۈز بىر- بىرىنى قوغلىشىدۇ (يەنى داۋاملىق ئورۇن ئالمىشىپ تۇرىدۇ)؛ اللّٰه قۇياش، ئاي ۋە يۇلتۇزلارنى اللّٰه نىڭ ئەمرىگە بويسۇندۇرۇلغۇچى قىلىپ ياراتتى، يارىتىش ۋە ئەمر قىلىش (يەنى كائىناتنى تەسەررۇپ قىلىش) راستىنلا اللّٰهنىڭ ئىلكىدىدۇر. ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى اللّٰه نىڭ دەرىجىسى كاتتىدۇر.» [ئەئراف : 54].

ئۇ پاكتۇر، گۈزەل ئىسىملار ۋە يۈكسەك سۈپەتلەرگە ئىگىدۇر،ئۇ خالىغان نەرسە بولىدۇ،خالىمىغان نەرسە

بولمايدۇ،ئاسمانلار ياكى زېمىندىكى ھېچ قانداق نەرسە ئۇنىڭ باشقۇرشى سىرتىدا ئەمەستۇر :

« اللّٰه بىرەر شەيئىنى (يارىتىشنى) ئىرادە قىلسا، ئۇنىڭغا **«ۋۇجۇتقا كەل»** دەيدۇ-دە، ئۇ ۋۇجۇتقا كېلىدۇ.» [ياسىن :82].

پەرۋەردىگارىمىز ھەر قانداق نەرسىگە قادىر ،نىمىنى خالىسا قانداق خالىسا شۇنداق يارىتىدۇ :

«اللّٰه ھەر بىر جانىدارنى سۇدىن ياراتتى، ئۇلارنىڭ بەزىسى قورسىقى بىلەن ماڭىدۇ، بەزىسى ئىككى پۇت بىلەن ماڭىدۇ، بەزىسى تۆت پۇت بىلەن ماڭىدۇ، اللّٰه خالىغان مەخلۇقاتلارنى يارىتىدۇ، اللّٰه ھەقىقەتەن ھەر نەرسىگە قادىردۇر.» [نۇر :45].

پەرۋەردىگارىمىز كۈچلۈك،ھەممىدىن غالىپتۇر :

«اللّٰه ئاسمانلارنى تۈۋرۈكسىز ياراتتىكى، سىلەر ئۇنى كۆرۈپ تۇرۇۋاتىسىلەر، يەر تەۋرەپ سىلەرنى خاتىرجەمسىز قىلمىسۇن دەپ، يەردە تاغلارنى ئورناتتى، زېمىندا تۈرلۈك جانىدارلارنى تاراتتى، بۇلۇتتىن يامغۇر سۈيىنى چۈشۈرۈپ، ئۇنىڭ بىلەن زېمىندا تۈرلۈك پايدىلىق ئۆسۈملۈكلەرنى ئۆستۈردۇق.» [لۇقمان : 10] .

پەرۋەردىگارىمىز ھەممە نەرسىنى بىلىدۇ :

«اللّٰه نىڭ ئاسمانلاردىكى ۋە زېمىندىكى نەرسىلەرنى بىلىپ تۇرىدىغانلىقىنى بىلمەمسەن؟ ئۈچ ئادەم پىچىرلىشىدىكەن، اللّٰه ئۇلارنىڭ تۆتىنچىسىدۇر، بەش ئادەم پىچىرلىشىدىكەن، اللّٰه ئۇلارنىڭ ئالتىنچىسىدۇر، مەيلى ئۇنىڭدىن ئاز ياكى كۆپ ئادەم پىچىرلاشسۇن، ئۇلار قەيەردە بولمىسۇن، اللّٰه ھامان ئۇلار بىلەن بىللىدۇر، ئاندىن قىيامەت كۈنى ئۇلارنىڭ قىلمىشلىرىنى اللّٰه ئۇلارغا ئېيتىپ بېرىدۇ، اللّٰه ھەقىقەتەن ھەممە نەرسىنى تولۇق بىلگۈچىدۇر.» [مۇجادىلە : 7].

پەرۋەردىگارىمىز بىزنى ۋە رىزىقلىرىمىزنى ياراتقان زاتتۇر :

«ئى ئىنسانلار! اللّٰه نىڭ سىلەرگە بەرگەن نېمىتىنى ياد ئېتىڭلار، اللّٰه دىن باشقا سىلەرگە ئاسماندىن ۋە زېمىندىن رىزىق بېرىپ تۇرىدىغان ياراتقۇچى بارمۇ؟ اللّٰه دىن باشقا ھېچ مەبۇد (بەرھەق) يوقتۇر، (اللّٰه نىڭ ئىبادىتىدىن) قانداقمۇ باش تارتىسىلەر؟».

[فاتىر : 3].

پەرۋەردىگارىمىز ئىنچىكە ،ھەممىدىن خەۋەرداردۇر :

« (لوقمان ئېيتتى) **«ئى ئوغۇلچىقىم! قىلمىشىڭ قىچا چاغلىق نەرسە بولۇپ، ئۇ ئۇيۇل تاشنىڭ ئىچىدە (يەنى ئەڭ مەخپىي جايدا) يا ئاسمانلارنىڭ قېتىدا ياكى زېمىننىڭ ئاستىدا بولسىمۇ، اللّٰه ئۇنى ھازىر قىلىدۇ (ئۇنىڭ ھېسابىنى ئالىدۇ). اللّٰه ھەقىقەتەن ئىنچىكە كۆزەتكۈچىدۇر، ھەممىدىن خەۋەرداردۇر .»** [لوقمان : 16].

پەرۋەردىگارىمىز ھەممىنى بىلگۈچى، ھەممىگە قادىردۇر :

«ئاسمانلارنىڭ ۋە زېمىننىڭ پادىشاھلىقى اللّٰه غا خاستۇر، اللّٰه نېمىنى خالىسا شۇنى يارىتىدۇ، خالىغان ئادەمگە قىز پەرزەنت ئاتا قىلىدۇ، خالىغان ئادەمگە ئوغۇل پەرزەنت ئاتا قىلىدۇ (49). ياكى ئۇلارغا ئوغۇل،

قىزنى ئارىلاش بېرىدۇ، خالىغان ئادەمنى تۇغماس قىلىدۇ، اللّٰه ھەقىقەتەن ھەممىنى بىلگۈچىدۇر، ھەممىگە قادىردۇر.» [كىڭشىش : 49-50]

پەرۋەردىگارىمىز - ئەڭ سېخىي، ئەڭ مېھرىباندۇر :

«اللّٰه سىلەرگە زېمىننى تۇرالغۇ، ئاسماننى بىنا قىلدى. سىلەرنى سۈرەتكە كىرگۈزدى. سۈرىتىڭلارنى چىرايلىق قىلدى. سىلەرگە (تۈرلۈك) پاك نەرسىلەرنى رىزىق قىلىپ بەردى. ئەنە شۇ اللّٰه سىلەرنىڭ پەرۋەردىگارىڭلاردۇر، ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى اللّٰه نىڭ بەرىكىتى بۈيۈكتۇر. » [غافىر : 64].

پەرۋەردىگارىمىز -ھەممىگە دانا ،ھەممىنى بىلگۈچى :

«اللّٰه سىلەرگە كېچىنى لىباس، ئۇيقۇنى (بەدىنىڭلار ئۈچۈن) راھەت قىلدى، كۈندۈزنى (تىرىكچىلىك ئۈچۈن زېمىندا) يېيىلىدىغان ۋاقىت قىلدى (47). اللّٰه رەھمىتىنى (يەنى يامغۇرنى) ياغدۇرۇش ئالدىدا شامالنى خۇش خەۋەر قىلىپ ئەۋەتتى،يامغۇر بىلەن ئۆلۈك زېمىننى تىرىلدۈرۈش ۋە بىز ياراتقان ھايۋانلارنى، نۇرغۇن ئىنسانلارنى سۇ بىلەن تەمىنلەش ئۈچۈن، بۇلۇتتىن پاك سۇنى چۈشۈرۈپ بەردۇق. » [فۇرقان : 47-49].

پەرۋەردىگارىمىز - بارلىق ئىنسانلارنى بىر جاندىن ياراتقان زاتتۇر :

«ئى ئىنسانلار! سىلەرنى بىر ئىنساندىن (يەنى ئادەم ئەلەيھىسسالامدىن) ياراتقان، شۇ ئىنساندىن (يەنى ئۆز جىنسىدىن) ئۇنىڭ جۈپتىنى (يەنى ھەۋۋانى) ياراتقان ۋە ئۇلاردىن (يەنى ئادەم بىلەن ھەۋۋادىن) نۇرغۇن ئەر - ئاياللارنى ياراتقان پەرۋەردىگارىڭلاردىن قورقۇڭلار، بىر-بىرىڭلاردىن نەرسە سورىغاندا نامى بىلەن سورايدىغان اللّٰه دىن قورقۇڭلار، سىلە - رەھىمنى ئۈزۈپ قويۇشتىن ساقلىنىڭلار، اللّٰه ھەقىقەتەن سىلەرنى (يەنى پۈتۈن ئەھۋالىڭلارنى) كۆزىتىپ تۇرغۇچىدۇر. » [ئاياللار : 1] .

پەرۋەردىگارىمىز - كۈچلۈك ، ھەممە نەرسىگە قادىردۇر :

«اللّٰه ھەقىقەتەن ئاسمانلارنى ۋە زېمىننى (قۇدرىتى ۋە گۈزەل ھېكمىتى بىلەن) چۈشۈپ كېتىشتىن توختىتىپ تۇرىدۇ. ئەگەر ئۇلار چۈشۈپ كەتسە، ئۇلارنى ھېچ ئەھەدى توختىتىپ تۇرالمايدۇ. اللّٰه ھەقىقەتەن ھەلىمدۇر (يەنى كۇففارلار ئازابقا تېگىشلىك بولسىمۇ، ئۇلارنى جازالاشقا ئالدىراپ كەتمەيدۇ)، ناھايىتى مەغپىرەت قىلغۇچىدۇر .» [فاتىر : 41].

پەرۋەردىگارىمىز ھەممە نەرسىنى ياراتتى :

«اللّٰه ھەممە نەرسىنى ياراتقۇچىدۇر، ھەممە نەرسىگە ھامىيدۇر (ئۇلارنى خالىغانچە تەسەررۇپ قىلىدۇ .» [زۇمەر : 62].

پەرۋەردىگارىمىز ھەممە نەرسىلەرنى ئوراپ تۇرىدۇ :

«ئاسمانلاردىكى، زېمىندىكى شەيئىلەرنىڭ ھەممىسى اللّٰه نىڭدۇر (يەنى اللّٰه نىڭ مۈلكىدۇر، بەندىلىرىدۇ، مەخلۇقاتلىرىدۇر). اللّٰه ھەممە نەرسىنى ئوراپ تۇرغۇچىدۇر.»

[ئاياللار : 126] .

بارلىق ئىشلارنىڭ قارارى ئاللاھ تەرىپىدىن بولىدۇ :

«ئىلگىرى ۋە كېيىن ھەممە ئىش اللّٰه نىڭ باشقۇرۇشىدىدۇر .» [رىم : 4] .

بارلىق ئىشلارنىڭ تىزگىنى ئاللاھنىڭ قولىدا :

«ئاسمانلاردىكى ۋە زېمىندىكى غەيبنى بىلىش اللّٰه غا خاستۇر، ھەممە ئىش اللّٰه غا قايتۇرۇلىدۇ، اللّٰه غا ئىبادەت قىلغىن ۋە اللّٰه غا تەۋەككۇل قىلغىن (يەنى ھەممە ئىشىڭنى اللّٰه غا تاپشۇرغىن). پەرۋەردىگارىڭ قىلىۋاتقان ئىشلىرىڭلاردىن غاپىل ئەمەستۇر . »

[ھۇد : 123] .

ئاللاھ بىزنى پەقەت ئۇنىڭغىلا ئىبادەت قىلىشقا ، پەقەت ئۇنىڭدىنلا ھۆكۈم تەلەپ قىلىشقا بۇيرىدى :

«بارچە ھۆكۈملەر پەقەت اللّٰه غىلا مەنسۇپ، ئۇ سىلەرنى پەقەت ئۆزىگىلا ئىبادەت قىلىشقا بۇيرۇغان، بۇ توغرا دىندۇر. لېكىن كىشىلەرنىڭ تولىسى (بۇنى) بىلمەيدۇ .»

[يۇسۇف : 40] .

ئاللاھ بىزنى ئۆزىگە ۋە ئەلچىسىگە (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) بويسۇنۇشقا بۇيرىدى :

«سىلەرگە رەھمەت قىلىنىشى ئۈچۈن، اللّٰه غا ۋە پەيغەمبەرگە ئىتائەت قىلىڭلار.»

[ئىمران ئائىلىسى : 132] .

ئاللاھ بىزنى ياخشى ئەخلاقىقا بۇيرىدى ، ناچار ئەخلاقتىن توسىدى ، ئۇ دەيدۇ :

«اللّٰه ھەقىقەتەن (كىشىلەر ئارىسىدا) ئادىل بولۇشقا، (جىمى خەلققە) ياخشىلىق قىلىشقا، خىش - ئەقرىبالارغا سىلە - رەھىم قىلىشقا بۇيرۇيدۇ، قەبىھ (سۆز - ھەركەتلەر) دىن، يامان ئىشلاردىن ۋە زۇلۇم قىلىشتىن توسىدۇ. نەسىھەتنى قوبۇل قىلىشىڭلار ئۈچۈن، اللّٰه سىلەرگە پەند - نەسىھەت قىلىدۇ. » [ھەسەل ھەرىسى : 90]
.

ئاللاھ بىزنى ياخشىلىقلاردا ھەمكارلىششقا بۇيرىيدۇ، بارلىق ئەسكىلىكلەردىن چەكلەيدۇ ، ئۇ دەيدۇ :

«ياخشى ئىشقا ۋە تەقۋادارلىققا ياردەملىشىڭلار، گۇناھقا ۋە زۇلۇمغا ياردەملەشمەڭلار ».

[داستىخان : 2] .

يارىتىش ، بۇيرۇق قىلىش ھەمدە پادىشاھلىق ئاللاھقىلا مەنسۇپتۇر :

«ئاسمانلارنىڭ، زېمىننىڭ ۋە ئۇلاردىكى مەۋجۇداتنىڭ پادىشاھلىقى اللّٰه غا مەنسۇپتۇر، اللّٰه ھەر نەرسىگە قادىردۇر .» [داستىخان : 120].

بىزنىڭ يۈرەكلىرىمىز پادىشاھلىق ۋە يارىتىش باشقا بىرىگە ئەمەس ، پەقەت ئاللاھقىلا مەنسۇپ ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلىشقا تەبىئىي مايىللىق بىلەن يارىتىلغان :

« ئېيتقىنكى، **«زېمىن ۋە ئۇنىڭدىكى مەخلۇقاتلار كىمنىڭ؟ ئەگەر سىلەر بىلسەڭلار (ماڭا بۇنى ئېيتىپ بېرىڭلار)»** (84). ئۇلار: اللّٰه نىڭ» دەيدۇ. (بۇنىڭدىن) پەند- نەسىھەت ئالامسىلەر؟ (85) ئېيتقىنكى، **«يەتتە ئاسماننىڭ ۋە ئۇلۇغ ئەرشنىڭ پەرۋەردىگارى كىم؟»** (86) ئۇلار **«اللّٰه»** دەيدۇ. ئېيتقىنكى، **«ئۇنىڭ (ئازابىدىن)**

قورقامسىلەر؟» (87) ئېيتقىنكى، **«ھەممە شەيئىنىڭ پادىشاھلىقى كىمنىڭ قولىدا؟ (ئىلتىجا قىلغانلارغا) پاناھ بولالايدىغان ۋە ئۇنىڭغا قارشى ھېچ نەرسە پاناھ بولالمايدىغان كىم؟ ئەگەر سىلەر بىلسەڭلار (ماڭا بۇنى ئېيتىپ بېرىڭلار)»** (88). ئۇلار: **«اللّٰه»** دەيدۇ. ئېيتقىنكى، **«سىلەر قانداقمۇ قايمۇقتۇرۇلىسىلەر؟»** (89).
ئۇنداق ئەمەس، ئۇلارغا بىز ھەق سۆزنى ئېلىپ كەلدۇق، ئۇلار چوقۇم يالغانچىلاردۇر .» [مۇئمىنلەر : 84-90] .

ئى ئىنسانلار جاۋاپ قايتۇرامسىلەر ؟

« (ئى مۇھەممەد!) ئېيتقىنكى، **«ئېيتىپ بېقىڭلارچۇ، ئەگەر اللّٰه سىلەرنىڭ قۇلىقىڭلارنى گاس، كۆزۈڭلارنى كور قىلىپ قويسا، دىللىرىڭلارنى پېچەتلىۋەتسە (يەنى سىلەرنى ھېچ نەرسىنى چۈشەنمەيدىغان قىلىپ قويسا)، ئۇلارنى اللّٰه دىن باشقا يەنە قايسى ئىلاھ ئەسلىگە كەلتۈرەلەيدۇ؟»** قارىغىنكى، بىز (قۇدرىتىمىزنى كۆرسىتىپ بېرىدىغان) ئايەتلىرىمىزنى قانداق بايان قىلغانلىقىمىزغا، ئەمما ئۇلار (شۇ ئايەتلەردىن) يۈز ئۆرۈيدۇ (يەنى ئىمان ئېيتمايدۇ) .» [ئەنئام : 46] .

سىلەر چۈشەنمەمسىلەر ؟

«ئېيتىپ بېقىڭلارچۇ!ئەگەر اللّٰه كېچىنى سىلەر ئۈچۈن قىيامەت كۈنىگىچە ئۇزۇن سوزىدىغان بولسا، اللّٰه دىن بۆلەك قايسى ئىلاھ سىلەرگە يورۇقلۇق ئېلىپ كېلەلەيدۇ، سىلەر ئاڭلىمامسىلەر؟» دېگىن (71). **«ئېيتىپ بېقىڭلارچۇ؟ ئەگەر اللّٰه كۈندۈزنى سىلەر ئۈچۈن قىيامەت كۈنىگىچە سوزىدىغان بولسا، اللّٰه دىن بۆلەك قايسى ئىلاھ سىلەرگە ئارام ئېلىشىڭلار ئۈچۈن كېچىنى ئېلىپ كېلەلەيدۇ؟ سىلەر كۆرمەمسىلەر؟»** دېگىن .»
[ھىكايىلەر : 71-72] .

ئويلانمامسىلەر ؟

«سىلەر (ئاياللارنىڭ بەچچىدانىغا تۆكۈلگەن مەنىنى دەپ بېقىڭلارچۇ (58). ئۇنى سىلەر (ئىنسان قىلىپ) يارىتامسىلەر؟ ياكى بىز (ئىنسان قىلىپ) يارىتامدۇق .»
[ۋاقىئە : 58-59] .

كۆرمەمسىلەر ؟

«سىلەر تېرىغان زىرائەتنى دەپ بېقىڭلارچۇ (63). ئۇنى سىلەر ئۈندۈردۈڭلارمۇ ياكى بىز ئۈندۈرۈپ (دان چىقىدىغان زىرائەت قىلىپ) ئۆستۈردۇقمۇ؟. » [ۋاقىئە : 63-64] .

قارىمامسىلەر ؟

«سىلەر ئىچىۋاتقان سۇنى دەپ بېقىڭلارچۇ (68). ئۇنى بۇلۇتتىن سىلەر چۈشۈردۈڭلارمۇ ياكى بىز چۈشۈردۇقمۇ؟ (69). ئەگەر بىز خالىساق ئۇنى تۇزلۇق قىلىپ قويالايتتۇق (پەرۋەردىگارىڭلارنىڭ زور نېمەتلىرىگە) نېمىشقا شۈكۈر قىلمايسىلەر؟ (70). سىلەر ياندۇرۇۋاتقان ئوتنى دەپ بېقىڭلارچۇ (71). ئۇنىڭ دەرىخىنى (يەنى مۇرخۇ، ئۇبار ناملىق بىرىنىڭ شېخىنى بىرىگە سۈركىسە ھۆل تۇرۇپلا ئوت ئالىدىغان دەرەخنى) سىلەر ئۆستۈردۈڭلارمۇ ياكى بىز ئۆستۈردۇقمۇ؟ (72). ئۇنى بىز ئىبرەت ۋە يولۇچىلار پايدىلىنىدىغان نەرسە قىلدۇق (73). ئۇلۇغ پەرۋەردىگارىڭنى (مۇشرىكلارنىڭ ئېيتراللىرىدىن) پاك ئېتىقاد

قىلغىن .» [ۋاقىئە : 68-74] .

چۈشەنمەمسىلەر ؟ كىم كېچە بىلەن كۈندۈزنى ، قۇياش، ئاي ، پىلانىتلار ۋە يۇلتۇزلارنى بويسۇندۇردى، ئۇ - بىر ئاللاھتۇر ، خۇددى ئۇ ئېيتقاندەك :

«اللّٰه سىلەرگە كېچىنى، كۈندۈزنى، كۈننى، ئاينى بويسۇندۇرۇپ بەردى، يۇلتۇزلارمۇ اللّٰه نىڭ ئەمرى بىلەن بويسۇندۇرۇلغاندۇر؛ چۈشىنىدىغان قەۋم ئۈچۈن بۇنىڭدا نۇرغۇن دەلىللەر بار .» [ھەسەل ھەرىسى : 12] .

ئاللاھ -ياراتقۇچى بولسا، ئۇ رىزىق بەرگۈچى بولسا ، ئۇ ھەممە ئىشلارنى باشقۇرغۇچى بولسا ، ھەمدە ئۇ بارلىق نەرسىلەرنى بىلگۈچى بولسا ، ئۇنداقتا ئۇ بىردىنبىر ئىبادەت قىلىنىشقا تېگىشلىك زاتتۇر، چۈنكى ئۇ ھەمىشە ھايات، ھەممىدىن بىھاجەت، ياراتقۇچى ، رىزىق بەرگۈچى ، ھەممىنى بىلگۈچى ، ھەممىدىن كۈچلۈكتۇر، ئۇنىڭدىن باشقىسى بولسا ئاجىز ، ئىقتىدارسىز بولۇپ ، يارىتالمايدۇ ،رىزىق بىرەلمەيدۇ، پايدا ئەكىلىش ياكى زىيان سىلىشقا كۈچى يەتمەيدۇ :

«اللّٰه سىلەر يوشۇرغان ۋە ئاشكارا قىلغانىنىڭ ھەممىسىنى بىلىپ تۇرىدۇ (19). ئۇلارنىڭ اللّٰه نى قويۇپ ئىبادەت قىلغانلىرى (يەنى بۇتلىرى) ھېچ شەيئىنى يارىتالمايدۇ، بەلكى ئۇلارنىڭ ئۆزلىرى يارىتىلغاندۇر (يەنى ئىنسانلار تەرىپىدىن ياسالغاندۇر) (20). ئۇلار (يەنى بۇتلار) تىرىك ئەمەس، ئۆلۈكتۇر، ئۇلار (چوقۇنغۇچىلىرىنىڭ) قاچان قايتا تىرىلدۈرۈلىدىغانلىقىنى ئۇقمايدۇ (21). سىلەرنىڭ (ئىبادەت قىلىشقا لايىق) ئىلاھىڭلار بىردۇر، ئاخىرەتكە ئىشەنمەيدىغانلارنىڭ دىللىرى (اللّٰه نىڭ بىرلىكىنى) ئىنكار قىلىدۇ، ئۇلار چوڭچىلىق قىلىپ، (ھەقنى قوبۇل قىلىشتىن) باش تارتقۇچىلاردۇر. » .

[ھەسەلھەرىسى : 19-22].

شەيخ مۇھەممەد بىن ئىبراھىم تۇۋەيجىرى نىڭ ئىسلام دىنىنىڭ ئاساسلىرىدىن ئېلىندى .